ופסקו בשלמא ריש לקיש כדאמר (א) טעם אלא לר' יוחנן מאי טעמא אמר ר' אלעזר [א] ר' יוחנן חזאי בחילמא דמילתא מעליתא אמינא אמר קרא לי יהיו כהויתן יהו ורבי יוחנן והיה כי יביאך והעברת מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה לכדתנא [ב] דבי רבי ישמעאל עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ אמר ליה רב מרדכי לרב אשי אתון הכי מתניתו לה אנן איפכא מתנינן לה רבי יוחנן אמר לא קדשו בכורות במדבר וריש לקיש אמר קדשו בכורות במדבר אמר ליה ואפכית נמי תיובתא ואפכיתו לה להא דרבי אלעזר א"ל לא קדשו (להו) לא הוצרכו ליקדש אי הכי היינו דידן קמ"ל [ג] חייב אדם לומר בלשון רבו שאל קונטרוקוס השר את [ד] רבן יוחנן בן זכאי בפרטן של לוים אתה מוצא עשרים ושנים אלף ושלש מאות בכללן אתה מוצא עשרים ושנים אלף [ה] ושלש מאות להיכן הלכו א"ל אותן שלש מאות בכורות היו ואין בכור מפקיע בכור מאי טעמא אמר אביי דיו לבכור שיפקיע קדושת עצמו ועוד שאלו בגיבוי כסף אתה מוצא מאתים ואחת ככר ואחת עשרה מנה דכתיב [1] בקע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש וגו' ובנתינת הכסף אתה מוצא מאת ככר דכתיב [2] ויהי מאת ככר הכסף לצקת וגו' משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס היה או אינו בקי בחשבונות נתן מחצה ונטל מחצה ומחצה שלם לא החזיר אמר לו משה רבינו גיזבר נאמן היה ובקי בחשבונות היה ומנה של קודש כפול היה הוי בה רב אחאי מאי קא קשיא ליה ויהי מאת ככר הכסף לצקת וגו' הנך לצקת ואינך בי גזא כתב קרא אחרינא [3] וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו' ודקא"ל מנה של קודש כפול היה מנא ליה אילימא מיניה (ג) שהרי כאן שבעים ואחד מנה [4] ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים ולא מנאן הכתוב אלא בפרוטרוט ואם איתא מאה ואחד ככר ואחת עשרה מנה מיבעי ליה אלא מדלא מנאן הכתוב אלא בפרוטרוט ש"מ מנה של קודש כפול היה ודילמא כללי קחשיב בככרי פרטי לא קא חשיב בככרי אלא מהכא [5] ונחושת התנופה שבעים ככר ואלפים וארבע מאות שקל שהרי כאן תשעים וששה מנה ולא מנאן הכתוב [א] אלא בפרוטרוט שמע מינה מנה של קודש כפול היה ודילמא פרטא רבה קא חשיב בככרי פרטא זוטא לא קחשיב בככרי [ו] אלא אמר רב חסדא מהכא [6] והשקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם

והא

ופסקו. משעת המשכן של חומש הפקודים ואילך: [ו] **טעמיה.** מוהיה כי יביאך והדר והעברת: **מלוה זו.** של בכורות שבשבילה תיכנס לארץ ולהכי סמכינהו רחמנא להדדי: **ואפכיתו נמי לרבי אלעזר.** ולאמריתו (ג) ריש לקיש אומר כאלוס [ב] ומתריך ליה למילתיה דריש לקיש והא ר' אלעזר תלמידו דר' יוחנן הוה: **א"ל.** האי דלא קדשו דקאמר ר' יוחנן היינו דלא הוצרכו לקדש אם רוצה להקריבן אינו צריך להקדישן כשאר בהמות חולין שהרי הן קדושין היו משעה שנולדו דהיינו נמי כדלעיל (ח) דלר' יוחנן קדשו בכורות במדבר: **בלשון רבו.** אע"ג דתרוייהו כי הדדי הוו פירושייהו אפ"ה קאמר ליה בלשון שאמרתיה: **קונטרוקוס.** שם שר: **בפרטן של לוים.** בגרשון כתיב (במדבר ג) שבעת אלפים וחמש מאות ובקהת כתיב (שם) שמונת אלפים ושש מאות הרי ששה עשר אלפים ומאה ובמררי כתיב (שם) ששת אלפים ומאתים הרי שנים ועשרים אלף ושלש מאות ובכללן כתיב (שם) כל זכר מבן חדש ומעלה שנים ועשרים אלף: (ד) **מחצית השקל בשקל הקדש.** לגלגלת לשש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים הרי מאתים ואחד ככר וי"א מנה. ככר הוי ששים מנה ומנה מאה דינר שהן חמשה ועשרים סלעים ושקל דאורייתא הוי סלע. חשוב ס' פעמים כ"ה תמצא בככר אלף וחמש מאות סלעים שהן שלש אלפים חצאי שקלים תמצא לשלש אלפים ישראל ככר כסף לשלש מאות אלף מאת ככר לשש מאות אלף מאתים ככר ולשלשה אלפים אלף וחמש מאות סלעים ולחמש מאות איש ר"ן סלעים ולחמשים איש כ"ה סלעים הרי אלף ות"ש ע"ה סלעים לרף סלעים ועשה מהן מנים מכל מאה סלעים ארבע מנים הרי לאלף סלעים מ' מנים ולחמש מאות סלעים עשרים מנים הרי ככר פשו להו רע"ה סלעים שהן אחת עשרה מנה: **ומחצה שלם לא החזיר.** שהיה לו (ה) לשלם מן החצי מאת ככר ומחצי וחמש מנים ומחצי והוא לא נתן אלא מאה ככר כדכתיב מאת ככר. ואע"ג דכתיב (שמות לח) ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה ווים אלמא דיותר ממאה החזיר אותו פסוק לא הזכיר אותו השר שמתכוין היה לקנטרו בדברים: **כפול היה.** והיה בככר ק"כ מנים ובאותן מאה ככר הוו מאתים ככר (ו) והאחד ככר וי"א מנה היו האלף וח' מאות [ג] וע"ה שעשה ווים לעמודים: **כתיב קרא אחרינא.** דלא כתיב ביה לצקת ולא קחשיב לכולהו: **אילימא** [ד] **מיניה.** מהאי קרא גופיה שהרי (ז) כיון [ט] אלף ושבע מאות וע"ה יולא שבעים וחד מנה וא"נ לא מהדר [י] אלא כמה דכתיב מיהו הנך הוה ליה לקרא למימני בהו בככר וי"א מנה ולא מנאן אלא בפרוטרוט בפרטי' ולא עשה מהן כלל שיחשבם בככר ש"מ כפול היה: **לעולם אימא** (ח) לישנא אמאי לא אהדרי[ל] מאתים ככר והא דאמרת אי לאו דכפול היה אמאי לא מנינהו בככר לאו טעמא הוא דכללי שהגיעו למאה קחשיב בכללי ופרטי כגון חד ככר לא חשיב בככרי לפיכך מנאן בפרוטרוט: **ואלפים וארבע מאות שקל.** אלפים הוו פ' מנים לכל ק' ד' מנים ות' הוו ט"ז מנים הרי צ"ו מנים ולא מנאן אלא בפרוטרוט והאי קרא חשיב פרטי בככרי דהכתיב ככר מדלא כתב ע"ב ככר ושלשים וששה מנים ש"מ כפול היה ועד דליהוו ק"כ מנים לא הוי ככר: **פרטא רבה.** שבעים והכי קרי ליה פרט דלא הגיע למאה: **פרטא זוטרא.** כגון חד ככר: **והשקל עשרים גרה.** פסוק הוא ביחזקאל עשרים שקלים וגו' המנה יהיה לכם. אלמא המנה (ב) כ"ה סלעים:

והא

קוביוסטוס. במקום אחר חולין (דף צא:) פרש"י גונב נפשות ואין ענינו כאן [א] גבי גניבת כסף ובפרק המוכר פירות (ב"ב דף צג:) גבי עבדים וסתם עבדים אין גונבי נפשות ור"ח פירש משחק בקוביא והא דאמר [ב] בבראשית רבה שלחני נא כי עלה השחר וכי גנב אני או קוביוסטוס אתה שאתה מתיירא מן השחר דלך משחק בקוביא להטמין עצמו לפי שמפסיד ממון בשחוק ומתחייב בהקפה: **ומחצה** שלם לא החזיר. לא הזכיר לו פסוק ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים השר לקנטרו נתכוון: **מנא** ליה. [ג] פירוש יש לו לדקדק דבר זה מתוך מה אמרה מלבד קושיא זו: **הרי** כאן שבעים ואחד מנה. ולא מנאן הכתוב [ד] אלא בפרוטרוט: **ומנה** של קדש כפול היה. אבל שקלים של חול ושל קדש שוין היו וא"ת מכל מקום למנינהו במנין [ו] ולימא ל"ה מנים ומחצי וכן בסמוך דקאמר שהרי כאן צ"ו מנים היה לו למנות במנה ולימא ארבעים ושמנה מנים והוי המנים טפי שלם י"ל דמשקל של מנה לא היה עדיין בימי משה ולא משתמיט קרא באורייתא לכתוב מנה תדע דבפ"ק דכתובות (דף י:) גבי אלמנה אמרי' נקראת אלמנה על שם מנה דעתידי רבנן דמיתקני לה כתובה מנה [ה] ומי כתב קרא לעתיד ואמאי לא דייקי' [ו] כתובת אלמנה דאורייתא אלא ודאי לפי שלא היה מנה בימי משה: **והשקל** עשרים גרה. היינו מעין כדמתרגם כ' מעין סלע ותימה [ז] האמר סלע ד' דינר ושם מעה כסף דינר אלמא איכא כ"ד מעין בסלע ופר"ת שתי פעמים הוסיפו על המשקל בימי יחזקאל היה שקל עשרים גרה הוסיפו שתות על מנה של קדש שבתחלה היה בו נ' סלעים עשאוהו של קדש ששים אבל על השקל לא הוסיפו [ח] ובימי חכמים חזרו והוסיפו על השקל שתות מלבד תוספת שבתחלה שהיה של עשרים ועשאוהו של כ"ד והשתא לפר"ת כשנתוסף בימי יחזקאל נעשה מנה של קדש גדול יותר מכפלים משל חול דשל חול לעולם כ"ה סלעים והם עשו של קדש ס' סלעים ובימי חכמים כשהוסיפו על סלעים ממילא נתוסף מנה של קדש ושל חול[ט] וה"פ קרא דיחזקאל והשקל עשרים גרה כלומר מאותם שקלים שהיו בתחלה עשרים גרה יש במנה של עכשיו [י] ששים אבל משקלים של עכשיו שנעשו כ"ד לית ביה אלא חמשים בשל קדש וכ"ה של חול: **עשרים** שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם. מה שלא מנה הכתוב בבת אחת ששים שקלים המנה וכן לחלקו בענין זה יש לפרש לפי [כ](דאמרת) שענייני משקלות היו במקדש משקל אחד היה במקדש של עשרים שקלים בה שוקלים שלים מנה של קדש אחר שנתוסף [ל](של קדש) אחד משתות ומשקל

תורה אור

1. בקע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש לכל העבר על הפקדים מבן עשרים שנה ומעלה לשש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים: שמות לח כו
2. ויהי מאת ככר הכסף לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרכת מאת אדנים למאת הככר ככר לאדן: שמות לח כז
3. וכסף פקודי העדה מאת ככר ואלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל בשקל הקדש: שמות לח כה
4. ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים וצפה ראשיהם וחשק אתם: שמות לח כח
5. ונחשת התנופה שבעים ככר ואלפים וארבע מאות שקל: שמות לח כט
6. והשקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם: יחזקאל מה יב

◆

רבינו גרשום

בכורות במדבר ולא פסק קדושה. ור"ל אמר [קדשו ופסקו אף] דכתיב פקוד [מ"מ] קדשו ופסקו: בשלמא לר"ל. דאמר קדשו ופסקו כדקאמר טעמא [illegible]

מסורת הש"ס

א) [לקמן ט. ועי' ברש"י מנחות סו. פד: ב"ב קמג.], ב) [קדושין לז:], ג) [ברכות מז. שבת טו. עדיות פ"א מ"ג], ד) [עי' רש"י חולין צא: ד"ה ושיר שאלו וכו' משמע דגרסתו הכא רבן גמליאל וכן בתוס' כתובות נח: ד"ה קוביוסטוס וכו' העתיקו ר"ג אבל בערוך איתא שאל קונטריקוס השר את ריב"ז], ה) [גירסת ע"י אותן שלש מאות], ו) כ"ב ל. [מנחות פו.], ז) כדאמר טעם טעמיה כו'. נ"ק, ח) [דף ד:], ט) דמאלף. נ"ק, י) קרא אלא. נ"ק, כ) ומנה מאתים. נ"ק, ל) נ"ל פ' סלעים. נ"ק, מ) [והא דלא מייתי מה"ם דחולין צא: דעסקי בה ועי"ש בתוס' נ"ע], נ) יש לדקדק מתוך מה אמרה דבר זה מלבד קושיא זו הפ"י. נ"ק, ס) נ"ל אלא בפרוטרוט פ"ת דמנה של קדש כו' וכד"א. נ"ק, ע) ופריך ומי. נ"ק, פ) דכתובת אלמנה דאורייתא מנה. נ"ק, צ) הא אמרי' דסלע ד' דינרים. נ"ק, ק) ור"י פי' דתוספת אחת היתה ובימי יחזקאל הוסיפו על הסלע ועשאוהו של כ"ד מעין וממילא נתוסף של חול ושל קודש וכ"ה. נ"ק, ר) נ"ל עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם וכו' ששים שקלים בין הכל אבל משקלים של עכשיו שנעשו כ"ד לית בה אלא חמשים בשקל קודש וכ"ה של חול ומה שלא מנה הכתוב בבת אחת ששים שקלים המנה וכן לחלק בענין זה יש לפרש לפי שהשלשה ענייני משקלות כו'. כנ"ל והדר"א. נ"ק, [illegible]

◆

הגהות הב"ח

[illegible]

◆

מוסף רש"י

[illegible]

◆

שיטה מקובצת

[illegible]

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones